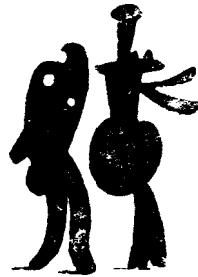

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

ΛΟΥΪΖΑ ΑΝΑΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ ΔΕΚΑ χρόνια κοινοτικής δράσης στον εκπαιδευτικό τομέα απέδειξαν την επιτακτική ανάγκη συνεργασίας των κρατών-μελών για την από κοινού προώθηση των εκπαιδευτικών θεμάτων. Είναι πλέον κοινός τόπος ότι η εκπαίδευση διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων της εποχής μας. Ο επανακαθορισμός των στόχων της εκπαίδευσης, η χάραξη νέων κατευθύνσεων και, γενικότερα, η μακροπρόθεσμη κοινή στρατηγική των κρατών-μελών αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία της γενικότερης κοινοτικής πολιτικής που προωθείται στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Γιατί, πώς είναι δυνατόν να απομονώσει κανείς το ρόλο της εκπαίδευσης από την οικονομική κρίση, το υψηλό επίπεδο ανεργίας, που πλήττει τόσο τους ενήλικους όσο και τους νέους, τις ραγδαίες και αλματώδεις εξελίξεις της τεχνολογίας και τις συνέπειές τους στην καθημερινή ζωή των πολιτών της Ευρώπης;

Η οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και η απόκτηση ευρωπαϊκής συνείδησης εκ μέρους των πολιτών της, ιδιαίτερα των νέων, δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς στενή συνεργασία και κοινή προγραμματισμένη δράση των κρατών της στον τομέα της εκπαίδευσης, χωρίς ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των νέων στις δυνατότητες που τους προσφέρει η κοινοτική συνεργασία και δράση, τόσο στις σπουδές τους, όσο και στη διεύρυνση του ορίζοντα και των προοπτικών επαγγελματικής τους αποκατάστασης.

Η προοπτική της ευρωπαϊκής ενοποίησης του 1992 που θα βασίζεται στην υλοποίηση ενιαίας αγοράς, χωρίς πια εθνικά, στη στενή τους έννοια, σύνορα, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί χωρίς τη συνειδητοποίηση του πρωταγωνιστικού ρόλου της εκπαίδευσης και τη δυναμική της αξιοποίησης στην ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων, εμπορευμάτων και υπηρεσιών, σ' έναν ευρύ ευρωπαϊκό ανταγωνιστικό χώρο.

Η κοινοτική δράση στον εκπαιδευτικό τομέα, παρ' όλη την ασάφεια του θεσμικού πλαισίου που τη χαρακτηρίζει¹, ξεκίνησε, δηλ το 1974, με την πρώτη σκιαγράφηση γενικού πλαισίου, στόχος του οποίου ήταν η

ανάπτυξη στρατηγικής στον εν λόγω τομέα με την προώθηση συστηματικής ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών. Παρά την πολιτική βούληση ορισμένων χωρών, ως προς τη διατήρηση των ιδιαιτεροτήτων των εκπαιδευτικών τους συστημάτων, σαν κατ' εξοχήν πυρήνα εθνικής ταυτότητας και πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πρώτο αυτό γενικό πλαίσιο κοινοτικής δράσης αναγνωρίστηκε η σπουδαιότητα της πολυμορφίας και η σημασία αξιοποίησης των διαφορετικών εμπειριών, σ' ένα πνεύμα αμοιβαίας κατανόησης των εκπαιδευτικών συστημάτων. Επιπλέον, κρίθηκε αναγκαία η σύσταση μιας «επιτροπής εκπαίδευσης», με κύριο στόχο την προετοιμασία και επεξεργασία ενός προγράμματος-πλαισίου στον εν λόγω τομέα.

Πράγματι, το 1976, το Συμβούλιο και οι υπουργοί Παιδείας που συνήλθαν στο πλαίσιο του Συμβουλίου² υιοθέτησαν ψήφισμα σχετικά με το πρώτο «Πρόγραμμα δράσης στον τομέα της εκπαίδευσης». Το πρόγραμμα αυτό συμπλήρωσε ήδη δέκα χρόνια πολύπλευρης δράσης και απέδειξε, με μια σειρά γόνιμων εμπειριών, τη χρησιμότητα ανάληψης δράσης στον εν λόγω τομέα.

Στα πλαίσια της συνεργασίας των κρατών-μελών, αποδείχτηκε στην πράξη η αναπόφευκτη αλληλεπίδραση του εθνικού και του κοινοτικού επιπέδου στον τομέα της εκπαιδευτικής πολιτικής. Ο στόχος αυτού του άρθρου είναι ακριβώς να δείξει πώς, σε τελευταία ανάλυση, η ενεργός και σωστά συντονισμένη εθνική συμμετοχή δίνει τη δυνατότητα στα κράτη που το επιδιώκουν να εντάξουν στο τελικό «κοινοτικό προϊόν» τις βασικές αρχές της εθνικής εκπαιδευτικής τους πολιτικής.

Ως εκ τούτου, θα εξεταστούν, σε δύο ενότητες, η σημασία της ενεργού συμμετοχής των κρατών-μελών στις κοινοτικές διαδικασίες επεξεργασίας και διαμόρφωσης της

εκπαιδευτικής πολιτικής, και τα σημαντικότερα θέματα που προωθούνται από την Κοινότητα στον τομέα της εκπαίδευσης. Κρίνεται απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι το άρθρο περιορίζεται στα θέματα εκείνα που εντάσσονται στη «Συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης» με κύριο άξονα το «Πρόγραμμα δράσης στον εκπαιδευτικό τομέα». Η κάλυψη της ευρύτερης κοινοτικής δράσης, τόσο στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και των ερευνητικών προγραμμάτων, όσο και της πολιτικής για τους νέους, απαιτεί ξεχωριστή ανάλυση σε βάθος, που ξεπερνά το στόχο του παρόντος άρθρου.

Α. Συμμετοχή των κρατών-μελών στις διαδικασίες διαμόρφωσης της κοινοτικής εκπαιδευτικής πολιτικής

Όταν αναφερόμαστε στη συμμετοχή των κρατών-μελών στις διαδικασίες διαμόρφωσης της κοινοτικής εκπαιδευτικής πολιτικής, εννοούμε τις δυνατότητες που έχουν τα κράτη-μέλη να συγκροτούν ορισμένες «συμμαχίες», ώστε να προωθούν και εθνικές προτεραιότητες μέσω και μέσα στην κοινοτική πολιτική. Για την επίτευξη αυτού του στόχου απαιτείται ενεργός εκπροσώπηση τους και δυναμική παρουσία σε μια σειρά κοινοτικών διαδικασιών μεταξύ άλλων, εκπροσώπηση με τον επικεφαλής κάθε αντιπροσωπίας στην «Επιτροπή Εκπαίδευσης» που λειτουργεί στα πλαίσια του Συμβουλίου, συμμετοχή στις διάφορες ad hoc ομάδες εργασίας της Επιτροπής, ενεργό παρουσία στις κοινοτικές εκδηλώσεις του εκπαιδευτικού τομέα (συνέδρια, σεμινάρια, συνδιασκέψεις κ.λπ.) και, τέλος, στενή συνεργασία και συντονισμό των αρμόδιων εθνικών φορέων (υπουργεία Παιδείας) με τις αντίστοιχες υπηρεσίες της Επιτροπής.

1. Λειτουργία και ρόλος της Επιτροπής Εκπαίδευσης (Ε.Ε.)

Ο κατ' εξοχήν χώρος επεξεργασίας για την υλοποίηση του «Προγράμματος δράσης στον τομέα της εκπαίδευσης» είναι η Ε.Ε., η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο του Συμβουλίου, αποτελούμενη από εκπροσώπους των

κρατών-μελών και της Επιτροπής.

Βασικός της σκοπός είναι η προετοιμασία των εργασιών των Συμβουλίων Υπουργών Παιδείας καθώς επίσης και η παρακολούθηση της υλοποίησης των αποφάσεών τους, μέσω περιοδικών εκθέσεων της Επιτροπής για τις επιμέρους δράσεις. Στα πλαίσια της Ε.Ε. γίνεται συστηματική ενημέρωση και αξιολόγηση όλων των κοινοτικών εκδηλώσεων (συνέδρια, σεμινάρια, συνδιασκέψεις) που πραγματοποιούνται για τη στήριξη και τη διάδοση των διάφορων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Ως γνωστόν, το Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας χαράσσουν τις κατευθυντήριες γραμμές της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η προώθηση όμως και ο καθορισμός προτεραιοτήτων γίνεται στην Ε.Ε., η οποία συνεδριάζει σε τακτά διαστήματα: στην Επιτροπή γίνονται ανταλλαγές απόψεων και συζητήσεις επί της πορείας των εξεταζόμενων θεμάτων. Οι εκπρόσωποι των κρατών-μελών έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν διάφορες προτάσεις για αλλαγή ή βελτίωση των σχετικών εγγράφων εργασίας που εξετάζονται, προκειμένου να καλύπτονται εθνικές ιδιαιτερότητες, να προωθούνται θέματα που εντάσσονται στις εκάστοτε εθνικές τους προτεραιότητες και, ούτως ή άλλως, να εξασφαλίζεται η κάλυψη εθνικών νομοθεσιών.

Σημαντικό στοιχείο για την ανωτέρω διαδικασία αποτελεί η εξασφάλιση συνέχειας στην εκπροσώπηση της κάθε χώρας³ και ιδιαίτερα του επικεφαλής της κάθε αντιπροσωπίας, του οποίου ο ρόλος είναι σημαντικότερος. Ως κύριος συνομιλητής της Κοινότητας, ο επικεφαλής έχει δύο ουσιαστικές αρμοδιότητες:

- Να προβάλλει την εθνική εκπαιδευτική πολιτική και να προωθεί τις κυβερνητικές θέσεις απέναντι στην Κοινότητα. Οφείλει να προστατεύει τα συμφέροντα της χώρας του και να μεριμνά ώστε η διαμόρφωση της κοινοτικής δράσης να μη δημιουργεί προβλήματα πολιτικής, νομοθετικής ή και νομικής φύσης.
- Να συντονίζει τη συνεργασία μεταξύ των διάφορων εθνικών φορέων στον τομέα της εκπαίδευσης, και ταυτόχρονα μεταξύ των φορέων αυτών και της Κοινότητας. Επιπλέον, να δημιουργεί διμερείς «παρασκηνιακές» επαφές με άλλες εθνικές αντιπροσωπίες, που έχουν ενδεχομένως κοινές θέσεις και συμφέροντα για ορισμένα θέματα, σε περίπτωση που απαιτείται η δημιουργία κοινού μετώπου («συμμαχιών») για τον καθορισμό της πορείας και εξέλιξης των εργασιών της Επιτροπής Εκπαίδευσης ή για την προώθηση ορισμένων θεμάτων.

Ο επικεφαλής είναι απαραίτητο, πέρα από το πολιτικό κύρος, να έχει τις απαιτούμενες ειδικές γνώσεις επί του θέματος,

και φυσικά να κατέχει ξένες γλώσσες για να διευκολύνεται η απευθείας επαφή με τους ομολόγους του.

Η διάρκεια της θητείας είναι ουσιαστικής σημασίας, για να προλάβει να γνωρίσει πρόσωπα και πράγματα, να προσαρμοστεί, να εξοικειωθεί με τις κοινοτικές διαδικασίες, το πολιτικό κλίμα, και να αναπτύξει συνεργασία με τους κοινοτικούς υπαλλήλους. Οι αλληπάλληλοι ορισμοί ατόμων ως επικεφαλής, ή η έλλειψη ορισμού επικεφαλής μας αντιπροσωπίας, απομονώνουν τη χώρα μας και καθιστούν τη συμμετοχή της προβληματική, αν όχι αδύνατη.

2. Συμβολή εθνικών εμπειρογνομόνων - εκπροσώπων στις διάφορες ad hoc ομάδες εργασίας της Επιτροπής

Οι ad hoc ομάδες εργασίας του εκπαιδευτικού τομέα, που λειτουργούν στο πλαίσιο της Επιτροπής, έχουν σαν κύριο στόχο τους τη σε βάθος επεξεργασία και διαμόρφωση προτάσεων επί συγκεκριμένων εκπαιδευτικών θεμάτων. Τέτοιες ομάδες είναι: καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού, ευρωπαϊκή διάσταση στα προγράμματα διδασκαλίας των σχολείων (εκπαιδευτικά προγράμματα), εισαγωγή νέων τεχνολογιών πληροφόρησης στην εκπαίδευση, διδασκαλία ξένων γλωσσών κ.λπ.

Στις ad hoc ομάδες συμμετέχουν εκπρόσωποι των κρατών-μελών, ειδικευμένοι στον συγκεκριμένο τομέα ώστε να διαθέτουν επιστημονική κατάρτιση επί του θέματος και συγχρόνως να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων στη χώρα τους. Η παθητική παρουσία εθνικών εκπροσώπων, που περιορίζονται να παίρνουν απλώς σημειώσεις και να τηρούν αλληπάλληλες επιφυλάξεις, στερεί τη χώρα τους από την ευκαιρία ενεργού συμμετοχής της προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση.

Η ολοκλήρωση των εργασιών των διάφορων ομάδων εργασίας συνίσταται στην τελική διατύπωση Έκθεσης, στην οποία αφ' ενός περιγράφεται στα κράτη-μέλη η επί του θέματος δράση, και αφ' ετέρου, διατυπώνονται προτάσεις για τη λήψη μέτρων στον εν λόγω τομέα.

3. Εθνικές εκπροσωπήσεις στις κοινοτικές εκπαιδευτικές εκδηλώσεις

Η εκπαιδευτική δράση της Κοινότητας συμπληρώνεται με τη διεξαγωγή σεμιναρίων, συνεδρίων, συνδιασκέψεων, που έχουν σαν κύριο στόχο την επίδειξη δράσης σε διάφορους επιμέρους εκπαιδευτικούς τομείς, και τη δυνατότητα ευρύτερης συμμετοχής ατόμων που ασχολούνται με το συγκεκριμένο ειδικό θέμα στις χώρες προέλευσής τους.

Οι εν λόγω εκδηλώσεις πραγματοποιούνται σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη. Η ε-

πιλογή της χώρας γίνεται ανάλογα με το περιεχόμενο του εκάστοτε θέματος. Είναι προφανές ότι οι χώρες, στις οποίες οργανώνονται οι εκδηλώσεις αυτές, επωφελούνται περισσότερο γιατί δίνουν τη δυνατότητα συμμετοχής στους πολίτες τους που ενδιαφέρονται για το θέμα.

Κάθε χώρα συμμετέχει με μια ομάδα εκπροσώπων (4-5 άτομα), οι οποίοι, πέρα από την επιστημονική τους κατάρτιση, θα πρέπει να είναι σε θέση να παίξουν ρόλο πολλαπλασιαστική στη χώρα τους, με τη διάδοση της πληροφόρησης και την ευαισθητοποίηση των ενδιαφερόμενων φορέων και του ευρύτερου κοινού.

Το ενδιαφέρον των κοινοτικών αυτών εκδηλώσεων στον εκπαιδευτικό τομέα αποκτά μεγαλύτερη σημασία για τις χώρες της περιφέρειας, όπου οι επαφές και οι συναντήσεις είναι δυσκολότερες.

4. Ρόλος των υπηρεσιακών παραγόντων (υπουργεία Παιδείας)

Εκτός από την πολιτική παρουσία του επικεφαλής κάθε αντιπροσωπίας στην Επιτροπή Εκπαίδευσης, συνομιλητής της Κοινότητας στον εκπαιδευτικό τομέα είναι, είτε μέσω των μονίμων αντιπροσωπιών στις Βρυξέλλες είτε απευθείας, κάποια αρμόδια υπηρεσία ή διεύθυνση υπουργείου, ανάλογα με τη διοικητική οργάνωση κάθε χώρας. Βασικός σκοπός της ύπαρξης ουσιαστικού συνομιλητή είναι η ενημέρωση της Κοινότητας όσον αφορά την εθνική εκπαιδευτική πολιτική, ώστε να μπορεί να γνωρίσει τις εθνικές νομοθεσίες και τις μεταρρυθμίσεις που γίνονται στο χώρο αυτό, προκειμένου να τις λάβει υπόψη, τη δεδομένη περίοδο χάραξης κοινοτικής δράσης. Επιπλέον, και για πρακτικούς κυρίως λόγους λειτουργίας του όλου κυκλώματος, η Κοινότητα πρέπει να είναι σε θέση να ζητά στοιχεία, να ενημερώνει και να ενημερώνεται.

Β. Συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης: μία δεκαετία κοινοτικής δράσης

Οι δύο βασικοί τομείς, στους οποίους η κοινοτική συνεργασία έχει να επιδείξει ιδιαίτερη δράση, είναι ο τομέας της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οι πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης.

1. Συνεργασία στον τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Η κοινοτική πολιτική επιδίωξε, όλα αυτά χρόνια, να μελετήσει σε βάθος τα επιμέρους ζητήματα της δευτεροβάθμιας εκπαί-

δευσης, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα, για τα οποία οι περισσότερες χώρες έχουν επισημάνει την ανάγκη ανάλυσης κοινοτικής δράσης.

α. Μέσο βελτίωσης της αντιπροσώπευσης των εκπαιδευτικών συστημάτων

Είναι πλέον κοινός τόπος, ότι η αμοιβαία ενημέρωση και κατανόηση των εκπαιδευτικών δομών και των εθνικών πολιτικών επιλογών παρ' τις συνοδεύουν είναι η καλύτερη βάση για την οικοδόμηση μιας γόνιμης και αποτελεσματικής συνεργασίας. Το σκεπτικό αυτό οδήγησε την Κοινότητα στην καθιέρωση ορισμένων πρωτοβουλιών, όπως σύντομες ανταλλαγές για ειδικούς της εκπαιδευτικής πολιτικής, κοινά πειραματικά προγράμματα, δίκτυα πληροφόρησης, δράσεις δηλαδή που θα επιτρέψουν τη σε βάθος κατανόηση των εκπαιδευτικών θεμάτων.

Συναντήσεις αλληλοενημέρωσης ειδικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

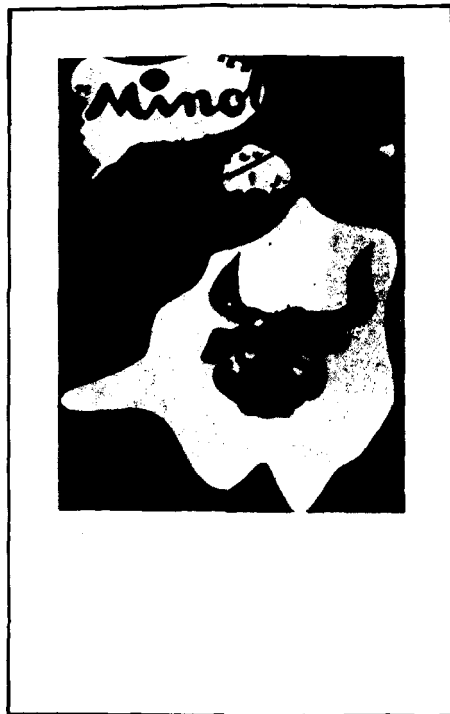
Οι συναντήσεις ανωτέρων υπαλλήλων από τα υπουργεία Παιδείας των κρατών-μελών⁴ αποτέλεσαν αφετηρία συνεργασίας για την ανασκόπηση των σημαντικότερων μεταρρυθμιστικών μέτρων ως προς τα προγράμματα σπουδών, τις μεθόδους αξιολόγησης των γνώσεων και το ρόλο απονομής διπλωμάτων στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Επίσης αξιολογήθηκαν τα αποτελέσματα μιας έρευνας που πραγματοποίησε η Κοινότητα στα κράτη-μέλη, σχετικά με τη συνεχή κατάρτιση των εκπαιδευτικών.

Σύντομες επισκέψεις μελέτης για ειδικούς της εκπαίδευσης

Από το 1978, η Επιτροπή κατευθύνει ένα πρόγραμμα σύντομων επισκέψεων μελέτης, για διοικητικούς υπαλλήλους και ειδικούς σε εκπαιδευτικά θέματα, που έχουν τοπική ή περιφερειακή ευθύνη, και για διευθυντές και διευθύντριες σχολείων. Ήδη, πάνω από 1.650 άτομα συμμετείχαν στο πρόγραμμα και για το 1986-1987 προβλέφθηκαν 520 ατομικές υποτροφίες.

Ο σκοπός του προγράμματος είναι να δώσει στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να αποκτήσουν, χάρη στις άμεσες επαφές, μια βαθύτερη κατανόηση των συστημάτων, των δομών, των προσεγγίσεων και των μεθόδων που υπάρχουν στα διάφορα κράτη-μέλη.

Κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του προγράμματος, το βάρος είχε δοθεί στη συμπλήρωση γνώσεων των συμμετεχόντων γενικά περί των μέτρων που λήφθηκαν για μαθητές από 11 ετών μέχρι το τέλος της υποχρεωτικής τους εκπαίδευσης, στα κράτη που δέχονταν τους επισκέπτες. Στην πορεία του και σύμφωνα με τις υποδείξεις του Συμβουλίου, το πρόγραμμα επεκτάθηκε για

να καλύψει και άλλα θέματα, που εντάσσονται στις προτεραιότητες του προγράμματος δράσης, όπως: εισαγωγή νέων τεχνολογιών πληροφόρησης στα σχολεία, σχολική ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων και καινοτομικά μέτρα, προληπτικά μέτρα για την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού κατά τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης κ.λπ.

Το δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ

Για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του προγράμματος δράσης και την πληρέστερη αλληλοκατανόηση των εκπαιδευτικών συστημάτων στα κράτη-μέλη, η Επιτροπή σχεδίασε και υλοποίησε, το 1980, ένα δίκτυο πληροφοριών για την εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, γνωστό ως δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ. Το δίκτυο αυτό αποτελείται από μία κεντρική μονάδα, η έδρα της οποίας βρίσκεται στις Βρυξέλλες, και 12 εθνικές μονάδες στα κράτη-μέλη, οι οποίες συνήθως βρίσκονται στα υπουργεία Παιδείας.

Η λειτουργία του εν λόγω δικτύου βασίζεται στη στενή συνεργασία των εθνικών μονάδων με την κεντρική, και, κυρίως, στην απευθείας συνεργασία μεταξύ των εθνικών μονάδων. Σε τακτά διαστήματα, προβλέπονται συναντήσεις των επικεφαλής κάθε εθνικής μονάδας, για αξιολόγηση της πορείας του δικτύου και επανεκτίμηση των κατευθύνσεών του. Παράλληλα, η όλη δραστηριότητα παρουσιάζεται σε σχετική έκθεση, που λαμβάνεται υπόψη στις πολιτικές επιλογές της Επιτροπής Εκπαίδευσης, όπου - ανάλογα με την υποστήριξή του από τις εθνικές αντιπροσωπείες - αποφασίζεται και η συνέχισή του.

Το δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ, πέρα από την παροχή συγκεκριμένων εκπαιδευτικών πληροφοριών σε όποιον τις ζητήσει, εκδίδει σειρά τευχών (αφιερώνεται στα εκπαιδευτικά συστήματα των διάφορων χωρών, αφιερώματα που καλύπτουν διαφορετικές εκπαιδευτικές ενότητες) και, γενικότερα, παρακολουθεί και φροντίζει το σχετικό ενημερωτικό υλικό για τις περισσότερες εκπαιδευτικές εκδηλώσεις, όπως κοινοτικά συνέδρια, σεμινάρια, συνδιασκέψεις κ.λπ.

Στο πνεύμα αυτό εξέδωσε, το 1983 (με αφορμή την πρώτη ελληνική προεδρία), μονογραφία για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Επίσης, οργάνωσε, το 1985 στην Αθήνα, ειδικό σεμινάριο για να δοθεί η δυνατότητα στις υπόλοιπες χώρες να συμπληρώσουν τις γνώσεις τους για τις δομές του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Εναπόκειται, τέλος, στην κάθε χώρα να αξιοποιήσει, όπως αυτή αντιλαμβάνεται καλύτερα, τις δυνατότητες μιας τόσο σημαντικής δομής για την παροχή πληροφοριών στον τομέα της εκπαίδευσης στον ευρωπαϊκό χώρο.

Αξιοποιείται άραγε το δίκτυο από εκπαιδευτικούς, παιδαγωγούς, κοινωνιολόγους της εκπαίδευσης, σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο; Ή παραμένει ένα κατασκευάσμα τυπικό, σε κάποια απόμακρη υπηρεσία υπουργείων Παιδείας, γνωστό στους λίγους που ασχολούνται με τα εκπαιδευτικά της Κοινότητας; Το ερώτημα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία, αν αναλογισθεί κανείς ότι η Επιτροπή προωθεί την εισαγωγή της πληροφορικής, με τη δημιουργία μιας τράπεζας δεδομένων, για να βελτιωθεί το σύστημα ερωτήσεων-απαντήσεων γύρω από την εκπαίδευση στον ευρωπαϊκό χώρο.

Στατιστικά στοιχεία

Η Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Λουξεμβούργο δημοσίευσε την έκδοση του 1985 στη σειρά «Εκπαίδευση και Κατάρτιση». Η μελέτη αυτή περιέχει στοιχεία για τους μαθητές και τους φοιτητές της Κοινότητας των Δέκα και καλύπτει την περίοδο από 1970-71 μέχρι 1983-84, καθώς επίσης στοιχεία για τους εκπαιδευτικούς και τις δημόσιες δαπάνες στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Η ίδια υπηρεσία συνεχίζει την έκδοση περιοδικών τευχών για να καλύψει τα εκπαιδευτικά δεδομένα της Ισπανίας και της Πορτογαλίας.

β. Εισαγωγή νέων τεχνολογιών πληροφόρησης στην εκπαίδευση (ΝΤΠ)

Το πρόγραμμα εργασίας που υιοθέτησε η Επιτροπή μοιράζει το βάρος της κοινοτικής δράσης σε τέσσερις τομείς: εισαγωγή ΝΤΠ στα σχολικά προγράμματα και γενικότερα στην παιδαγωγική πράξη, κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών

τους συστήματα εξοπλισμού και, τέλος, οικονομικές συνέπειες και στρατηγική που θα πρέπει να ακολουθηθεί, προκειμένου να εισαχθούν οι ΝΤΠ στα σχολεία.

Στην προσπάθειά της να στηρίξει και να διαδώσει το πρόγραμμα εργασίας στα κράτη-μέλη, και σε συνεργασία με τις χώρες που έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, η Επιτροπή οργάνωσε σειρά κοινοτικών δραστηριοτήτων, όπως:

- Τρία ευρωπαϊκά συνέδρια (Μπολόνια 1985, για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών, Βερολίνο 1985, για την εισαγωγή των ΝΤΠ στην επαγγελματική εκπαίδευση, και Enschede 1986, για την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών λογικών - logiciens).
- Δύο πανεπιστημιακά θερινά σεμινάρια, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στους Ευρωπαίους ερευνητές να προβούν σε συγκρίσεις των επιμέρους εμπειριών τους.
- Επισκέψεις για νέους ηλικίας 15 μέχρι 18 ετών (Ιταλία 1985 και Γαλλία, 1986), που είχαν σαν κύριο στόχο να δώσουν την ευκαιρία στους νέους των χωρών της Κοινότητας να επισκεφθούν βιομηχανικά και επιστημονικά συγκροτήματα, και να γνωρίσουν από κοντά τις πλέον σύγχρονες τεχνολογικές εφευρέσεις στο χώρο των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

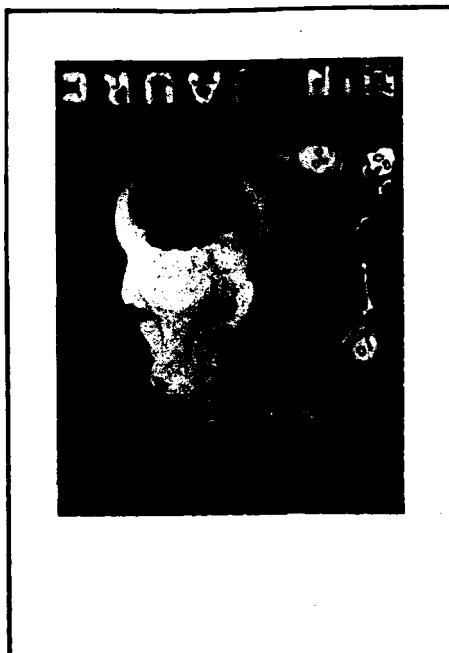
Εκτός από τις ανωτέρω κοινοτικές εκδηλώσεις, η Επιτροπή συνέστησε το δίκτυο κέντρων πληροφόρησης για τις ΝΤΠ στην εκπαίδευση ΕΥΡΥΚΛΗΣ. Οργανωμένο στα πρότυπα του δικτύου ΕΥΡΥΔΙΚΗ, το δίκτυο αυτό είναι επιφορτισμένο με τη συλλογή, συγκέντρωση και ανταλλαγή πληροφοριών, κυρίως σε σχέση με την εφαρμογή τους στα σχολεία.

Όλες αυτές οι αναληφθείσες πρωτοβουλίες και δραστηριότητες κατά την περίοδο 1983-86, τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο, συγκεντρώθηκαν και διατυπώθηκαν σε μια έκθεση, της οποίας έλαβε γνώση το Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας (Νοέμβριος 1986) και συμφώνησε να συνεχιστούν.

γ. Ισότητα ευκαιριών για τα κορίτσια και τα αγόρια στα σχολεία

Μετά από μια συνδιάσκεψη που οργανώθηκε τον Νοέμβριο του 1985 από την ιρλανδική προεδρία σε συνεργασία με την Επιτροπή, το Συμβούλιο και οι υπουργοί Παιδείας υιοθέτησαν, τον Ιούνιο του 1985, ψήφισμα για την προώθηση ισότητας ευκαιριών μεταξύ κοριτσιών και αγοριών στην εκπαίδευση. Το ψήφισμα αυτό περιλαμβάνει την εφαρμογή σειράς μέτρων σε εθνικό επίπεδο, καθώς και κοινοτικές δραστηριότητες για τη στήριξη εθνικών πρωτοβουλιών.

Οι γενικές κατευθύνσεις του ψηφίσματος περιλαμβάνουν:

- Ενέργειες για τη διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν τις σχολικές και επαγγελματικές επιλογές, όπως επαγγελματικός προσανατολισμός, πληροφόρηση σχετικά με τον κόσμο της εργασίας κ.λπ.
 - Παρεμβάσεις για την, κατά το δυνατόν, εξάλειψη από το σχολείο στερεοτύπων που βασίζονται στη διαφορά φύλου (προώθηση μεικτών σχολείων, κοινές εξωσχολικές δραστηριότητες κ.λπ.)
 - Εθνικά μέτρα, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας, για την αποτελεσματική εφαρμογή των αρχών του ψηφίσματος (έκδοση ετήσιων εθνικών εκθέσεων, κατάρτιση και ευαισθητοποίηση των σχολικών συμβούλων).
- Σύμφωνα πάντα με τις αρχές του ψηφίσματος, η Επιτροπή, με τη συνεργασία μιας ομάδας εργασίας από εθνικούς εμπειρογνώμονες, ανέλαβε τις εξής πρωτοβουλίες:
- Σειρά πειραματικών σχεδίων, καινοτομικού χαρακτήρα, στα διάφορα κράτη-μέλη, για την προώθηση του εν λόγω τομέα και την ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ τους.
 - Οργάνωση συναντήσεων πληροφόρησης με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Συνδικαλιστικής Επιτροπής των Εκπαιδευτικών και του Ευρωπαϊκού Συλλόγου Γονέων.
 - Τέλος, έκδοση ενός πρακτικού οδηγού για την ισότητα ευκαιριών, ο οποίος θα χρησιμεύσει σαν πλαίσιο αναφοράς για την έκδοση εθνικών οδηγιών από τις χώρες που το επιθυμούν.

δ. Διδασκαλία ξένων γλωσσών

Η γνώση ξένων γλωσσών είναι στοιχειώ- κλειδί για την πολιτιστική, οικονομική και

επιστημονική συνεργασία μεταξύ των πολιτών της Ευρώπης.

Οι υπουργοί Παιδείας (Ιούνιος 1984) αποφάσισαν να δώσουν νέα ώθηση στον τομέα αυτό με μια σειρά προτάσεων:

- Διδασκαλία δύο ξένων γλωσσών μέχρι το πέρας της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, εκ των οποίων τουλάχιστον η μία να ανήκει στις επίσημες γλώσσες της Κοινότητας.
- Ενθάρρυνση των σχολικών ιδρυμάτων ώστε να προσφέρεται στους καθηγητές ξένων γλωσσών η δυνατότητα εξάμηνης παραμονής στη χώρα της οποίας διδάσκουν τη γλώσσα.
- Δημιουργία ενός δικτύου πληροφόρησης για τη διδασκαλία ξένων γλωσσών, το οποίο να συνδεθεί με το δίκτυο ΕΥΡΥΔΙΚΗ.

Προκειμένου να προωθηθεί στενότερη συνεργασία των κρατών-μελών, συστήθηκε ομάδα από εμπειρογνώμονες για να βοηθήσουν την Επιτροπή στην υλοποίηση των στόχων της.

ε. Ευρωπαϊκή διάσταση στα εκπαιδευτικά προγράμματα

Η συγκεκριμένη, ζωντανή και επίκαιρη γνώση του μαθητικού πληθυσμού για το τι είναι Ευρώπη, μέσα από διάφορες εκφάνσεις της πολιτικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής των χωρών της Κοινότητας, αποτέλεσε τον κύριο λόγο ανάπτυξης του εν λόγω τομέα.

Οι υπουργοί Παιδείας (Ιούνιος 1985) αποφάσισαν να προωθήσουν συγκεκριμένη δράση στα σχολεία, προκειμένου να προβληθεί η πραγματική διάσταση της Ευρώπης. Η ανωτέρω δράση περιλαμβάνει διάδοση σχετικού παιδαγωγικού υλικού, εκτύπωση γεωγραφικών χαρτών της Κοινότητας, καθιέρωση μιας μέρας αφιερωμένης στην ευαισθητοποίηση των μαθητών στην ευρωπαϊκή επικαιρότητα κ.λπ.

στ. Εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών

Η υποθέτηση, το 1977, Οδηγίας από το Συμβούλιο για την εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών αποτελεί την αφετηρία κοινοτικής δράσης σ' έναν ευαίσθητο τομέα. Βάσει αυτής της Οδηγίας, τα κράτη-μέλη υποδοχής ανέλαβαν την υποχρέωση να παρέχουν στα παιδιά των μεταναστών δωρεάν διδασκαλία της μητρικής τους

γλώσσας και του πολιτισμού καταγωγής, και να εξασφαλίζουν την αρχική και συνεχή κατάρτιση των αρμόδιων εκπαιδευτικών.

Με αφορμή την ανωτέρω Οδηγία, υιοθετήθηκαν διάφορα ψηφίσματα τόσο του Συμβουλίου όσο και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, προκειμένου να αναπτυχθούν συγκλίνουσες θετικές δράσεις στον εν λόγω τομέα. Στο πνεύμα αυτό, η Επιτροπή πραγματοποίησε σειρά πειραματικών προγραμμάτων στα κράτη-μέλη, τα αποτελέσματα των οποίων διατυπώθηκαν σε μια έκθεση που υποβλήθηκε στο Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας. Το ενδιαφέρον του θέματος, καθώς και η πολύχρονη (1977 μέχρι σήμερα) εμπειρία και σε βάθος μελέτη, αποτέλεσαν τους βασικούς λόγους επέκτασης των πειραματικών προγραμμάτων, προκειμένου να ολοκληρωθεί η σφαιρική αντιμετώπιση των επιμέρους θεμάτων: βελτίωση της ένταξης των παιδιών των μεταναστών στην προσχολική και υποχρεωτική εκπαίδευση, ανάπτυξη προγραμμάτων και εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας, καθώς επίσης λήψη μέτρων για τις περιπτώσεις επιστροφής των παιδιών στη χώρα καταγωγής.

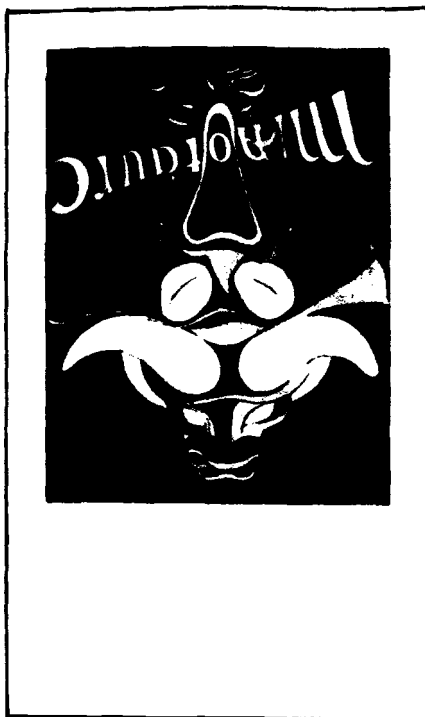
Παράλληλα, η Επιτροπή, προκειμένου να στηρίξει και να διαδώσει αυτές τις ενέργειες, οργάνωσε, σε συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες χώρες, τέσσερα ευρωπαϊκά συνέδρια,⁵ στα οποία είχαν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν όλα τα κράτη-μέλη.

ζ. Καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού

Το Συμβούλιο και οι υπουργοί Παιδείας (4 Ιουνίου 1984) υιοθέτησαν «συμπεράσματα», προκειμένου τα κράτη-μέλη να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού.

Με τη βοήθεια ειδικής ομάδας, που συστάθηκε από εμπειρογνώμονες εκπροσώπους των κρατών-μελών, η Επιτροπή κατάρτισε ένα πρόγραμμα εργασίας για το 1986-87, για να στηρίξει τις δράσεις που αναλήφθηκαν σε εθνικό επίπεδο. Οι κυριότερες ενέργειες είναι:

- Διεξαγωγή ευρωπαϊκών συνεδρίων.⁶
- Οργάνωση επισκέψεων σπουδών για τους υπεύθυνους της συνεχούς κατάρτισης των εκπαιδευτικών.
- Πειραματικό πρόγραμμα στα σχολεία διάφορων χωρών, προκειμένου να εξεταστεί η επάρκεια των παιδαγωγικών μέσων.
- Οργάνωση θερινών πανεπιστημιακών τμημάτων, προκειμένου να γίνει ανταλλαγή απόψεων από παιδαγωγούς, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, σχετικά με τον τρόπο απόκτησης των βασικών γνώσεων (γραφής, ανάγνωσης κ.λπ.), τα αίτια της σχολικής αποτυχίας, τις σχέσεις

σχολείου και οικογενειακού περιβάλλοντος κ.λπ.

- Πραγματοποίηση δύο μελετών για την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης στην απόκτηση βασικών γνώσεων, καθώς επίσης και την επεξεργασία tests νοημοσύνης που θα επιτρέψουν τον εντοπισμό των αναλφάβητων.

2. Συνεργασία στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης

Για τη σκιαγράφηση της κοινοτικής πολιτικής στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης, θα πρέπει προκαταρκτικά να επισημανθούν δύο εγγενή χαρακτηριστικά που συνθέτουν την πολυπλοκότητα του εν λόγω τομέα. Κατά πρώτον, το καθεστώς αυτονομίας των πανεπιστημίων στις περισσότερες χώρες αποτέλεσε το βασικό εμπόδιο στην ανάλυση κοινοτικής δράσης. Κατά δεύτερον, ο ασαφής διαχωρισμός ορίων μεταξύ ακαδημαϊκής αναγνώρισης διπλωμάτων και τίτλων επαγγελματικής κατάρτισης αποτελεί μέχρι σήμερα αντικείμενο διχογνωμίας στους νομικούς κύκλους των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας.

Ως εκ τούτου, και παρότι τα θέματα της ανώτατης εκπαίδευσης είχαν ήδη, από το 1976, ενταχθεί στις προτεραιότητες του «Προγράμματος Δράσης στον τομέα της Εκπαίδευσης», τα πρώτα βήματα της κοινοτικής δράσης περιορίστηκαν στην καταγραφή της κατάστασης στα κράτη-μέλη. Με την επεξεργασία συγκριτικών μελετών, στατιστικών στοιχείων και σχετικών εκδόσεων (Οδηγός του Φοιτητή, Ευρετήριο Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων), επι-

χειρήθηκε η δημιουργία κοινής βάσης για αλληλοενημέρωση, επικοινωνία και περαιτέρω συνεργασία των ενδιαφερομένων.

Επιπλέον, καθιερώθηκε η οργάνωση επισκέψεων σύντομης διάρκειας στις διάφορες χώρες, για ειδικούς της ανώτατης εκπαίδευσης. Στόχος του προγράμματος είναι η διεύρυνση γνώσεων και εμπειριών σε επιμέρους θέματα, όπως η λειτουργία του συμβουλίου φοιτητών, η αξιολόγηση των ακαδημαϊκών ειδικοτήσεων, η κατάρτιση του διοικητικού προσωπικού, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών πληροφόρησης κ.λπ. Τέλος, λειτούργησαν «κοινά προγράμματα σπουδών», προκειμένου να προωθηθεί η συνεργασία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μέσω της κινητικότητας φοιτητών και εκπαιδευτικών στις χώρες της Κοινότητας.

Η επικαιρότητα όμως της κοινοτικής δράσης στον τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης οφείλεται σίγουρα στην πρόσφατη υιοθέτηση από το Συμβούλιο δύο φιλόδοξων προγραμμάτων, γνωστών ως COMETT και ΕΡΑΣΜΟΣ, που δημιουργήθηκαν για να συμπληρώσουν τη δράση άλλων κοινοτικών προγραμμάτων (ESPRIT, BRIT, SPRINT, RACE κ.λπ.) με κύριο στόχο την ενδυνάμωση της ευρωπαϊκής συνεργασίας.

Πρόγραμμα COMETT (Community Action Programme in Education and Training for Technology)

Με το νέο αυτό πρόγραμμα, η Κοινότητα αποφάσισε να συνδέσει και να συντονίσει τις δράσεις δύο τομέων της που μέχρι σήμερα είχαν ανεξάρτητη αλλά παράλληλη πορεία, δηλαδή τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης με τα προγράμματα έρευνας, τεχνολογίας και βιομηχανικής καινοτομίας.

Ειδικότερα, η πρωτοτυπία και το ενδιαφέρον του προγράμματος COMETT έγκειται στο ότι, για πρώτη φορά, σε κοινοτικό επίπεδο, τέθηκαν οι βάσεις που θα επιτρέψουν τη στενή συνεργασία πανεπιστημίων και βιομηχανίας/επιχειρήσεων για την κατάρτιση ατόμων σε νέες ειδικότητες, με προτεραιότητα στις νέες τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας, τη βιοτεχνολογία, τις νέες ύλες κ.λπ.

Η φιλοσοφία του προγράμματος COMETT έχει τις ρίζες της στις αναγνωρισμένες πια, ανάγκες της εποχής μας για την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων που επέφεραν οι ραγδαίες

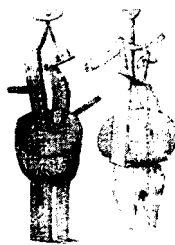
επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις. Έχει γίνει πλέον κοινός τόπος ότι η Ευρώπη θα πρέπει να κινητοποιηθεί για να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας στον βιομηχανικό τομέα και στο χώρο της παγκόσμιας αγοράς. Η παρατηρούμενη αναντιστοιχία ανάμεσα στην κατάρτιση που προσφέρουν τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και στις απαιτήσεις της βιομηχανίας και των επιχειρήσεων, σε υψηλού επιπέδου και ιδιαίτερα εξειδικευμένο προσωπικό, η καθυστέρηση χρησιμοποίησης και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας (λόγω ανεπαρκούς κατάρτισης του εργατικού δυναμικού), καθώς επίσης η κρίση στη διαχείριση των επιχειρήσεων, αποτέλεσαν τα βασικότερα επιχειρήματα για τη δημιουργία του προγράμματος COMETT.

Τα βασικά πεδία δράσης που προτίθεται να χρηματοδοτήσει το πρόγραμμα είναι η δημιουργία και ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού δικτύου σύμπραξης μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανίας, με στόχο την κατάρτιση (Πεδίο Α), την προώθηση διακρατικών ανταλλαγών για την ένταξη φοιτητών και πανεπιστημιακών σε επιχειρήσεις και στελεχών επιχειρήσεων σε πανεπιστήμια (Πεδίο Β), τη διεξαγωγή κοινών διακρατικών προγραμμάτων συνεχούς κατάρτισης (Πεδίο Γ) και, τέλος, την υποστήριξη διακρατικών πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη συστημάτων κατάρτισης με τη χρησιμοποίηση πολλαπλών μέσων επικοινωνίας (Πεδίο Δ).

Χωρίς να υπεισέλθουμε στον τρόπο λειτουργίας του προγράμματος,⁷ θεωρούμε σκόπιμο και με αφορμή την πρόσφατη αρθρογραφία στον ελληνικό ημερήσιο Τύπο (π.χ. εφημερίδα «Το Βήμα», 6.9.87, 13.9.87 και 20.9.87), να επισημάνουμε ορισμένα σημεία πολιτικής σημασίας που ελήφθησαν υπόψη για την αξιολόγηση των αιτήσεων, όπως αποδείχτηκε στην πράξη, με τη συμπλήρωση ενός χρόνου λειτουργίας του.

Η υποβολή προτάσεων από το χώρο της βιομηχανίας και των επιχειρήσεων, και όχι από τα πανεπιστήμια, όσον αφορά τη χρηματοδότηση κοινών διακρατικών προγραμμάτων κατάρτισης (Πεδίο Γ), αποτέλεσε βασικό κριτήριο για την τελική επιλογή αιτήσεων, δεδομένου ότι κύριος στόχος του προγράμματος είναι η στελέχωση της βιομηχανίας με εξειδικευμένο προσωπικό υψηλού επιπέδου, και όχι η προαγωγή των ερευνητικών στόχων των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Ο μεγάλος αριθμός αιτήσεων για χρηματοδότηση συμπράξεων απέδειξε στην πράξη ότι δεν αρκεί η συμμετοχή ενός πανεπιστημίου και μιας επιχείρησης σε εθνικό επίπεδο, αλλά απαιτείται, κυρίως, η σύμπραξη ομάδας πανεπιστημίων και ομάδας

επιχειρήσεων, των οποίων η δράση στον τομέα της κατάρτισης να περιλαμβάνει και να προωθεί ενέργειες σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Γίνεται λοιπόν αντιληπτή η τεράστια προσπάθεια που απαιτείται για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα εκ μέρους των χωρών οι οποίες ελλείψει συμπράξεων ακόμα και σε εθνικό επίπεδο, θα πρέπει να ενταχθούν –το συντομότερο δυνατόν– στο προβλεπόμενο ευρωπαϊκό δίκτυο. Αναφέρεται εννημερωτικά ότι ήδη, στα πλαίσια του πρώτου γύρου του προγράμματος (1987), χρηματοδοτήθηκαν 70 συμπράξεις στις οποίες συμμετέχουν οι σημαντικότερες βιομηχανίες στην Ευρώπη (PHILIPS, IBM, MARCONI, THOMSON, AEROSPATIALE, CONTROL DATA, BRITISH TELECOM κ.λπ.).

Η τεράστια, λοιπόν, απήχηση του προγράμματος στον βιομηχανικό χώρο, που συνοδεύτηκε από πληθώρα αιτήσεων (1.000 περίπου αιτήσεις για το 1987, που περιλαμβάνουν περισσότερες από 2.500 προτάσεις) οδήγησε αναπόφευκτα στη σωτηρή αναβάθμιση των αρχικών κριτηρίων επιλογής –με αποτέλεσμα η τελική επιλογή των αιτήσεων να γίνεται ιδιαίτερα ανταγωνιστική. Στο πνεύμα αυτό, η ευρεία ευρωπαϊκή διάσταση των εταιρών (και όχι πλέον η ελάχιστη προϋπόθεση συμμετοχής δύο μόνο χωρών), η διαχρονική διάρθρωση μιας πρότασης, το υψηλό επίπεδο της προτεινόμενης κατάρτισης, ο καινοτομικός χαρακτήρας και η επιλογή προχωρημένων επιστημονικών κλάδων της τεχνολογίας συντελούν αποφασιστικά στην επιλογή για χρηματοδότηση των αιτήσεων.

Τέλος, παραμένουν τα βασικά ερωτήματα πολιτικής σημασίας, ως προς τις δυνατότητες που παρέχονται από το πρόγραμμα για ουσιαστική συμμετοχή των χωρών της Κοινότητας. Κατά πόσον το πρόγραμμα COMETT συμβάλλει στην αντιμετώπιση του άνισου επιπέδου ανάπτυξης μεταξύ των χωρών του Βορρά και του Νότου, στα πλαίσια της Κοινότητας; Πιστεύουμε ότι η καλύτερη διάψευση –και η, ούτως ή άλλως, αναίρεση των επιχειρημάτων– αυτών που στην πράξη επιδιώκουν ή συμβάλλουν στη δημιουργία της «Ευρώπης των δύο ταχυτήτων» θα προέλθει από τον τρόπο συμμετοχής στο πρόγραμμα COMETT: αν οι χώρες, με τη λιγότερο αναπτυγμένη τεχνολογία και με χαμηλή ανταπόκριση στις σύγχρονες απαιτήσεις της βιομηχανίας, κατορθώσουν μέσω της δυναμικής που δημιουργεί το πρόγραμμα, να αξιοποιήσουν τα συ-

γκριτικά τους πλεονεκτήματα: παράδοση και ανθρώπινο δυναμικό.

Το πρόγραμμα ΕΡΑΣΜΟΣ (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students)

Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, με την υιοθέτηση της έκθεσης «Ευρώπη των Πολιτών» (Μιλάνο, 28-29 Ιουνίου 1985), εξέφρασαν την πολιτική τους βούληση για την προώθηση στενότερης συμμετοχής των Ευρωπαίων πολιτών στην οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Στα πλαίσια αυτά εντάσσεται το πρόγραμμα ΕΡΑΣΜΟΣ, το οποίο δίνει νέα ώθηση και διευρύνει τα όρια προηγούμενης μακρόχρονης κοινοτικής δράσης, που είχε αναληφθεί με τη διεξαγωγή «κοινών προγραμμάτων σπουδών και υποτροφιών» και τα οποία εντάχθηκαν στο εν λόγω πρόγραμμα.

Οι βασικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

- Η ενθάρρυνση όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού φοιτητών πανεπιστημιακού επιπέδου (10% μέχρι το 1992) για διεξαγωγή μιας περιόδου των σπουδών τους σε ένα άλλο κράτος-μέλος, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναγνωρίζεται από το εκπαιδευτικό ίδρυμα καταγωγής.

- Η εξασφάλιση νέων διπλωματούχων που θα έχουν αποκτήσει απευθείας τις βάσεις ενδοκοινοτικής συνεργασίας, γεγονός που θα αποτελέσει την αφετηρία για μια διευρυμένη οικονομική και κοινωνική συνεργασία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

- Η καθιέρωση στενών δεσμών μεταξύ των πολιτών των διάφορων χωρών, ώστε να προβληθεί η ταυτότητα της Ευρώπης των πολιτών.

Τα πεδία δράσης του προγράμματος, κατά την περίοδο της πρώτης φάσης λειτουργίας του (1987-89) είναι τα εξής:

- Η δημιουργία ευρωπαϊκού δικτύου που θα περιλάβει στην αρχή 600 περίπου πανεπιστήμια (το 1987), για να φτάσει τα 1.700 το 1989. Το δίκτυο αυτό αποβλέπει στην αποδοχή αμοιβαίων συμφωνιών πανεπιστημίων, στις οποίες θα προβλέπονται ανταλλαγές φοιτητών σε μια ή περισσότερες χώρες.

- Η κινητικότητα των φοιτητών θα εξασφαλίζεται με τις υποτροφίες ΕΡΑΣΜΟΣ, οι οποίες θα δίνονται σε φοιτητές βάσει ενδο-πανεπιστημιακής συνεργασίας, ώστε να υπάρχει εγγύηση της ποιότητας σπουδών και αναγνώριση της ευρωπαϊκής εμπειρίας.

- Η ακαδημαϊκή αναγνώριση διπλωμάτων και περιόδων σπουδών είναι η προϋπόθεση για τη λειτουργία του προγράμματος. Για το λόγο αυτό, θα πραγματοποιηθεί μια πειραματική μελέτη, που θα ασχοληθεί με την καταγραφή των διαδικασιών ακαδημαϊκής αναγνώρισης διπλωμάτων και ενοτήτων δι-

δασκαλίας, προκειμένου να εξασφαλιστεί μια από κοινού αποδεκτή βάση.

Επιπλέον, το πρόγραμμα ΕΡΑΣΜΟΣ προτίθεται να αναλάβει μια σειρά συμπληρωματικών μέτρων, όπως τη χρηματοδότηση προπαρασκευαστικών επισκέψεων, την οργάνωση συναντήσεων ομάδων εκπαιδευτικών, την ενημέρωση φοιτητικών συλλόγων, καθώς επίσης τη συμπλήρωση εκδόσεων στον τομέα της συνεργασίας των πανεπιστημίων.

Είναι σαφές ότι ο ρόλος των πανεπιστημίων και η διάθεσή τους για συνεργασία αποτελούν τις βασικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του προγράμματος. Τα πανεπιστήμια εκείνα που δεν θα θελήσουν, για οποιονδήποτε λόγο, να συνεργαστούν, θα στερήσουν τους φοιτητές τους από την ευκαιρία να επεκτείνουν τις γνώσεις τους, να αποκτήσουν εμπειρίες και σε άλλα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά ιδρύματα, και, κυρίως, να δημιουργήσουν επαφές και δεσμούς για τις μελλοντικές τους επαγγελματικές συνεργασίες.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ της κοινοτικής δράσης στον εκπαιδευτικό τομέα και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της στενής συνεργασίας των χωρών σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο - που αποτελεί άλλωστε και την κοινοτική «προστιθέμενη αξία», σε σχέση με τις εθνικές ενέργειες - έγκειται στη δυνατότητα που προσφέρεται στα κράτη-μέλη να προβάλλουν τις εθνικές τους ενέργειες, να διευρύνουν τον ορίζοντα των δράσεών τους και να αξιοποιήσουν τις γνώσεις και εμπειρίες, με τη συστηματική αλληλοενημέρωση και αμοιβαία κατανόηση των εκπαιδευτικών τους συστημάτων. Οι επιμέρους συμπληρωματικές κοινοτικές προσεγγίσεις και δράσεις στα διάφορα εκπαιδευτικά θέματα στοχεύουν τόσο στη στήριξη, διάδοση και αξιοποίηση των αντιστοιχών εθνικών πρωτοβουλιών, όσο και στην προσπάθεια χάραξης κοινής μακροπρόθεσμης εκπαιδευτικής πολιτικής.

Βασική προϋπόθεση όμως για μια ουσιαστική και αποτελεσματική συνεργασία των χωρών της Κοινότητας στον εκπαιδευτικό τομέα είναι η ευρεία διάδοση των κοινοτικών δράσεων στους χώρους της εκπαιδευτικής πράξης. Δεν αρκεί, δηλαδή, τα κοινοτικά εκπαιδευτικά θέματα να παραμένουν εγκλωβισμένα στα εθνικά υπουργεία Παιδείας. Αντίθετα, θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας από ομάδες επιστημόνων και εκπαιδευτικών, με σκοπό τη χάραξη συστηματικής εθνικής εκπαιδευτικής πολιτικής, προκειμένου να προβληθεί, στη συνέχεια, σε κοινοτικό πλαίσιο. Παράλληλα, είναι απαραίτητο να εξασφαλίζεται η, όσο το δυνατόν μεγαλύτερη, συμμετοχή των εκπαιδευτικών λειτουργών και φορέων στις κοινοτικές δραστηριότητες (συνέδρια, σεμινάρια, συνδιασκέ-

ψεις κ.λπ.), ώστε να επιτυγχάνεται διάδοση της κοινοτικής δράσης.

Εναπόκειται, λοιπόν, στην κάθε χώρα να αξιοποιήσει, με την ενεργό συμμετοχή της, τις δυνατότητες που της προσφέρει η συνεργασία σε κοινοτικό πλαίσιο και να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση προτάσεων και προγραμμάτων, για να βελτιώσει το εκπαιδευτικό δυναμικό της.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ούτε η Ιδρυτική Συνθήκη της Ρώμης (με εξαίρεση τα άρθρα 128: «...γενικές αρχές για την εφαρμογή κοινής πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης...» και 57: «...αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων...»), ούτε η Ενιαία Πρόξη που την τροποποίησε και τη συμπλήρωσε, περιέχουν σαφή και αποκλειστικά άρθρα για κοινοτική αρμοδιότητα στη χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής.
2. Πρόκειται για Συμβούλιο «μεικτής μορφής» που προβλέπεται για δράσεις που δεν καλύπτονται από τη Συνθήκη.
3. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι αντιπροσωπείες των περισσότερων χωρών και ιδιαίτερα του Ην. Βασιλείου, της Ομ. Γερμανίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας, ορίζουν εκπροσώπους τους άτομα που ασχολούνται με τα κοινοτικά εκπαιδευτικά θέματα τουλάχιστον για μια πενταετία, και, ούτως ή άλλως, η αντικατάστασή τους πραγματοποιείται σταδιακά.
4. Έχτερναχ - Ιούλιος 1985, Οξφόρδη - Ιούλιος 1986, Γλασκώβη - Σεπτέμβριος 1986, Τρέβι - Οκτώβριος 1986.
5. Κοπεγχάγη - Σεπτέμβριος 1985, Βερολίνο - Οκτώβριος 1985, Άμστερνταμ - Μάρτιος 1986, Pont-a-Mousson - Οκτώβριος 1986.
6. Το πρώτο ευρωπαϊκό συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, 16-19 Σεπτεμβρίου 1987.
7. COMETT - Κοινοτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης στον τομέα της τεχνολογίας 1987/89. Οδηγός για τους αιτούντες 1986/87. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ

Μη κερδοσκοπική εκδοτική εταιρεία

Έδρα: Εσπέρου 32, Παλαιό Φάληρο

Γραφείο Αθηνών: Βαλαωρίτου 12,

Αθήνα 106 71, τηλ. 3628.501

Α.Φ.Μ.: 90013089

ΙΔΡΥΤΗΣ

Σταμάτης Χρυσολούρης

ΕΚΔΟΤΕΣ

Νίκος Αλιβιζάτος

Κώστας Γαβρόγλου

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Νίκος Αλιβιζάτος, Θανάσης Βαλαβανίδης, Σωτήρης Βαλντέν, Κώστας Γαβρόγλου, Γιώργος Γκουνταρούλης, Αρίστος Δοξιάδης, Γιώργος Κομίνης, Λούση Κιουσοπούλου, Αλέξανδρος-Ανδρέας Κύρτης, Δημήτρης Κυρτάτας, Νικήτας Λιοναράκης, Σαράντης Λώλος, Αχιλλέας Μητσός, Τάκης Παναγιωτόπουλος, Στέφανος Πεσμαζόγλου, Γιώργος Σωτηρέλης, Σάββας Τσιλένης

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Θανάσης Βαλαβανίδης

Λούση Κιουσοπούλου

Σάββας Τσιλένης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Βουβούλα Σκούρα

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ

Νίκος Γ. Ξυδάκης

ΔΗΜ. ΣΧΕΣΕΙΣ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ

Γιώργος Γουλάκος

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

«ΦΑΣΜΑ» Π. Καπένης, τηλ. 3643.924

Μεσολογίου 17, 106 81 Αθήνα

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΑΘΗΝΑ: Βιβλιοπωλείο «ΝΕΦΕΛΗ» Μαυρομιχάλη 9, τηλ. 3607.744

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Κέντρο του βιβλίου», Λασσάνη 9, τηλ. 237.463

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού:	δρχ.
- Ετήσια (4 τεύχη):	1.000
- Φοιτητική:	800
- Οργανισμών-Τραπεζών:	3.000
Εξωτερικού:	
- Κύπρος:	1.200
- Ευρώπη:	1.500
- Υπόλοιπος κόσμος:	1.800
- Βιβλιοθηκών-Οργανισμών:	3.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΕΠΙΤΑΓΕΣ

Γιώργος Γουλάκος,
περ. ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ,
Βαλαωρίτου 12, 106 71 Αθήνα
Τηλ. 3628.501